

Björkängens skola och fritidshem Galaxen

Fastställd 2015-10-01 – Gällande till och med 2016-06-10

TÖREBODA KOMMUN

Plan mot diskriminering och kränkande behandling 2015/2016

De verksamhetsformer som omfattas av planen är grundskola åk 4-6 samt fritidshem Galaxen.

Rektor är ansvarig för planen

Vår vision

Lusten att lära för livet

Giltighetstid

Planen gäller från 2015-08-18

Planen gäller till 2015-06-10

Elevernas delaktighet

På klassråd och i fritidsgrupperna går man igenom planen fortlöpande, diskuterar och skriver ner synpunkter som klassläraren/fritidsansvarig samlar in och lämnar till rektor. Elevrådsrepresentanterna kommer under rektors ledning ägna tid åt planen på elevrådet.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Klasslärare informerar vårdnadshavare om planen på föräldramöten. Delaktighet i utformningen av planen kommer ges på nämnda föräldramöte, vid forum för samråd samt att vårdnadshavare kommer ha möjlighet att skriva eventuella frågor och synpunkter via lärplattform, Schoolsoft. Planen kommer att finnas i sin helhet på skolans hemsida för nedladdning samt på Schoolsoft.

Medarbetares delaktighet

Medarbetare har under feriefriarbetsdagar och under konferenstid arbetat med att ta fram främjande och förebyggande insatser och då med elevenkäten och föregående års plan mot diskriminering och kränkande behandling som grund.

Förankring av planen

Rektor ansvarar för att förankra planen till medarbetare.

Klassföreståndare ansvarar för att förankra planen hos eleverna.

Klassföreståndare ansvarar för att vårdnadshavare blir informerade om planen på höstterminens första föräldramöte.

Rektor ansvarar för att vårdnadshavare blir informerade om planen på forum för samrådsmöten samt att planen finns tillgänglig på kommunens hemsida och verksamhetens lärplattform Schoolsoft.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Utvärdering av planen gjordes under feriearbetsdagar i juni.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Lärare och assistenter Björkängsskolan läsåret 14/15.

Elever, vårdnadshavare, personal i matbespisning, vaktmästeri och lokalstöd

Resultat av utvärderingen av 2014-2015 års plan

- Delaktigheten bra. Utveckla så att planen blir ett 'levande dokument' i verksamheten.
- **Främjande insatser:**
 1. Likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning. Mål: Respektera alla människor.
 2. Tolerans mot olika etniska grupper. Mål: Öka elevers tolerans mot olika etniska grupper.
 3. Allas rätt till talutrymme i klassrummet. Mål: Ge pojkar och flickor lika stort talutrymme i undervisningen.
 4. Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning. Mål: Alla elever ska få likvärdiga förutsättningar för deltagande under skoldagen oavsett funktionsnedsättning.

Under planeringsdagar i juni och vidare i augusti skedde uppföljning och utvärdering av ovanstående främjande insatser. Vissa tillägg och ändringar gjordes under främjande insatser till läsåret 15-16. Det handlade om insatser som kollegiet önskade ha ett fortsatt främjande arbete kring, samt förslag på *syfte* och *hur*.

- **Förebyggande åtgärder:**
 1. Rastvaktande. Mål: Tryggheten. Fungerat bra.
 2. Lekdag, faddrar. Mål: Trivsel. Umgås på ett ordnat och aktivt sätt. Fungerat bra.
 3. Undervisande lärare bestämmer sittplatser till eleverna och delar in elever i grupper vid grupparbeten. Gå igenom ordningsregler på skolan/klassrum. Mål: Trygghet. Fungerat bra med att undervisande lärare delar in i grupper, par vid grupparbeten och andra arbeten, samt att undervisande lärare bestämmer sittplatser. Utveckla: Planer bör förenklas och förtydligande och diskussioner kring konsekvenser av handlingar bör göras i syfte att skapa samsyn och öka förutsättningarna för att alla vet vad som ska göras vid regelöverskridelse. Det gäller såväl dokument av ordningsregler som plan mot diskriminering och kränkande behandling. I diskussion med kollegor reflektera kring vårt eget förhållningssätt.

4. Använda ett vardat språk. Mål: Ha nolltolerans för nedvärderande språkbruk och jargong. Tät kontakt med vårdnadshavare. Kontakten med vårdnadshavare fungerar bra.
- Genomförd kartläggning visar att eleverna trivs och känner trygghet under sin skoldag. Utveckla så att barnens tid på fritids finns med i kartläggning och sedermera plan mot diskriminering och kränkande behandling.
 - Som del av förhållningssätt BFL så låter ni eleverna delta och ha inflytande under skoldagen. Utveckla elever/barns delaktighet och inflytande i planeringen av lektioner/undervisning/lärprocess.
 - Förhållningssättet BFL – Bedömning för lärande – har initierats och implementerats i kollegiet. Utveckla samsyn inom förhållningssättet genom dialog, diskussion och lektionsbesök (ex. dubbla pedagoger). Starta upp lektioner/arbetsområden med: Vad ska vi lära oss idag (mål)? Vilka förmågor utvecklas? Synliggöra syfte i förhållande till kunskapsmål (syfte). På vilket sätt (arbetsätt)? Vad bedöms av det som lektionen innefattar och hur går bedömningen till (bedömning)? Utvärdera innan lektion är slut. Har vi/du lärt dig det vi skulle idag eller behövs mer tid för uppgiften/arbetsområdet (utvärdering). Arbeta med kommunikation som verktyg i större utsträckning än tidigare. Kartläggning som ska ligga till grund för planering av individanpassning i undervisningen. Som del i BFL – kollegiala lärandet. Förutsättningar i form av tid och arena måste ges av rektor för att möjliggöra reflektion, diskussion, samplanering, sambedömning m.m.
 - Som del av förhållningssättet BFL så visar analys att individanpassningar görs i undervisningen. Individuella anpassningar utifrån den enskilda individens behov, förmåga och förutsättning.

Årets plan ska utvärderas senast: 2016-06-10

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Årets plan ska utvärderas fortlöpande under året 2015 – 2016. Analys, uppföljning och utvärdering sker tillsammans med elever/barn, vårdnadshavare och medarbetare. Detta arbete sker såväl individuellt som i olika gruppkonstellationer, ex. ämnesgrupp, arbetslag/lärgrupp, elevhälsoteam, trygghetsteam, assistenter, fritidshem.

Ansvarig för att årets plan analyseras, följs upp och utvärderas: Rektor

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

- *Samtal/dialog:*

- *Elever/barn (dagliga samtal med eleven/barnet, under klassråd, elevråd och i andra grupper, utvecklingssamtal)*
- *Vårdnadshavare (utvecklingssamtal, enkät som fylls i under föräldramöten och som också läggs ut på Schoolsoft)*
- *Medarbetare (stående punkt på agendan under konferenser, medarbetarsamtal, lönesamtal).*
- *Enkätundersökning: SKL:s årliga enkät, skolverkets enkät.*
- *Fokussamtal som handlar om trygghet, delaktighet och inflytande.*
- *En karta över skolområdet fylls i av eleverna där de markerar var de känner sig otrygga.*
- *Elevhälsan, trygghetsteam och elevrådsrepresentanter träffas 1 ggr/månad.*
- *Hälsosamtal med skolsköterska.*

Regelbundenhet och hur eleverna/barnen involveras i kartläggningen

- *Samtal och dialog sker fortlöpande under läsåret 2015-2016. Klassråd flera gånger/vecka, elevråd 1 ggr/månad.*
- *Elevhälsan, trygghetsteam och elevrådsrepresentanter träffas 1 ggr/månad.*
- *SKL:s enkätundersökning sker i åk 5, 1 ggr/år. Skolverkets enkät genomförs 1 ggr/termin.*
- *Fokussamtal sker 1 ggr/termin. Kurator och rektor genomför fokussamtal i de olika årskurserna och på fritids.*
- *Trygghetskarta fylls i av eleverna/barnen 3 ggr/läsår.*
- *Hälsosamtal genomförs*

Resultat och analys

Främjande insatser

Känna trygghet

Mål: *Att bli bemött och bemöta andra utifrån den individ man är med de individuella behov, förmågor och förutsättningar man har som individ. Utveckla ömsesidig respekt för varandra.*

Syfte: *Öka medvetenhet och förståelse för olikheter hos den enskilde individen, relationens betydelse och att mångfald berikar. Skapa tillåtande och trivsamt miljö som gynnar lärande och utveckling.*

Hur: *Ett normkritiskt förhållningssätt och med en nolltolerans för nedvärderande språkbruk och jargong. Det sker en kontinuerlig kommunikation och dialog med elever/barn, vårdnadshavare och inom kollegiet. Som vuxen använda olika verktyg i lärsituation/undervisning. Exempel på verktyg kan vara att den vuxne fördelar taltid och talutrymme, eller med hjälp av knappar och stickor med elevernas/barnens namn på.*

Ansvarig: *Alla inom kollegiet.*

Datum när det ska vara klart: *Analys, uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt under läsåret 2015-2016*

Delaktighet och inflytande

Mål: *Utveckla elevers/barns delaktighet och inflytande under skol- och fritidshemstid. Som vuxna i skola/fritidshem är vi lyhörda för elevernas/barnens förslag och idéer.*

Syfte: *Väcka och eller bibehålla nyfikenhet, lust och motivation till lärande och utveckling.*

Hur: *Förhållningssättet BFL – Bedömning för lärande med dialogen i fokus.*

Ansvarig: *Alla inom kollegiet.*

Datum när det ska vara klart: *Analys, uppföljning och utvärdering sker kontinuerligt under läsåret 2015-2016.*

Förebyggande insatser

Känna trygghet

Mål: *Att bli bemött och bemöta andra utifrån den individ man är med de individuella behov, förmågor och förutsättningar man har som individ. Utveckla ömsesidig respekt för varandra.*

Syfte: *Öka medvetenhet och förståelse för olikheter hos den enskilde individen, relationens betydelse och att mångfald berikar. Skapa tillåtande och trivsamt miljö som gynnar lärande och utveckling.*

Insatser:

- *Skolans val tid till klassråd. Klasslärare träffar sin klass. Åk 4 dagliga klassråd. Åk 5 och åk 6 klassråd tre dagar i veckan.*
- *Kontinuerliga analyser, uppföljningar och utvärderingar med elever, vårdnadshavare, medarbetare. Dialog och diskussion står i fokus.*
- *Rastvärdar under dagen. Åldersindelade ansvar under fritidshemstid.*
- *Del av assistentuppdrag - organiserade rastaktiviteter.*
- *Undervisande lärare eller annan vuxen följer med och äter lunch mellan lektionspass i ett och samma ämne. Klassen går i gemensam grupp till och från lunch. Eleverna/barnen har bestämda sittplatser i matsalen.*

- *Utarbetat dokument för rättigheter och skyldigheter, se dokument. Ett dokument som diskuteras fortlöpande med elever, vårdnadshavare och inom kollegiet. Dokumentet och arbetet med nedtecknade rättigheter och skyldigheter ska ses som en del i arbetet med planen mot diskriminering och kränkande behandling, med dess främjande och förebyggande insatser.*
- *Elevhälsoteam – träffar varje vecka, torsdagar mellan kl.15-16*
- *Trygghetsteam: representanter från varje lärgrupp/arbetslag. Trygghetsteam träffas 1 ggr/månad eller mer vid behov, tillsammans med elevhälsoteamet på torsdagar under elevhälsans möten.*
- *Stående punkt på agenda: att reflektera, diskutera och föra dialog om under klassråd, elevråd, konferenstid.*
- *Ett fortlöpande arbete i verksamheten med att utveckla kunskapen och förståelsen för betydelsen av ett normkritiskt förhållningssätt.*
- *Aktivitetsdagar anordnas där eleverna delas in i blandade grupper och åk 6 eleverna tillsammans med ansvariga vuxna får i uppdrag att leda olika skolgårdslekar.*
- *Åk 5 elever är faddrar till de nya eleverna på skolan och gör återkommande aktiviteter tillsammans under läsåret.*

Motivera insatser: *Genom ett medvetet och fortlöpande arbete kring trygghet skapas förutsättningar för ökad kunskap hos den enskilde individen och därmed möjliggörs en ökad förståelse för olikheter och relationers betydelse. Att den enskilde individen känner trygghet och trivsel är förutsättningar för att nå ökad måluppfyllelse och att lärande och utveckling kan ske, såväl kunskaps-, social-, som personlig utveckling.*

Ansvarig: *Alla i verksamheten.*

Datum när det ska vara klart: *Arbetet pågår under hela läsåret 2015-2016.*

Delaktighet och inflytande

Mål: *Utveckla elevers/barns delaktighet och inflytande under skol- och fritidshemstid.*

Syfte: *Väcka och eller bibehålla nyfikenhet, lust och motivation till lärande och utveckling.*

Insatser: *Förhållningssättet BFL – Bedömning för lärande med dialogen i fokus.*

- *Lyfta fram förmågorna i läroplanen i undervisningen/lärprocessen. Vad förväntas av mig, vad är nytt, mål och syfte samt hur arbeta för att nå dit?*
- *Kamratbedömning och egenutvärdering*

- Synliggöra lärprocessen/lärandet med tydliga mål, arbetssätt och bedömning.
- Förtydliga, synliggör kunskapsmålen inom arbetsområdet.
- Möjliggör att eleven/barnet i större utsträckning än tidigare får vara med i planering, utförande och bedömning av sin egen lärprocess.
- Förklara hur kunskapsmålen ser ut och vad man som elev ska kunna på olika nivåer.
- Individanpassningar utifrån individuella behov, förmåga och förutsättning. Exempel på anpassningar kan vara: Förenklat/försvåra material, inläst material, digitala verktyg, muntliga framställningar/kompletteringar, extra individuella genomgångar, konkret material, individuella arbetsbeskrivningar/scheman m.m.
- Klassråd och elevråd. Fritidshemmet husråd med representanter från olika åldersgrupper.
- Aktivitetsdagar anordnas där eleverna delas in i blandade grupper och åk 6 eleverna tillsammans med ansvariga vuxna får i uppdrag att leda olika skolgårdslekar.
- Åk 5 elever är faddrar till de nya eleverna på skolan och gör återkommande aktiviteter tillsammans under läsåret.

Motivera insatser: *Genom ett medvetet och fortlöpande arbete kring elevers/barns delaktighet och inflytande skapas förutsättningar för motivation och vilja till lärande och utveckling.*

Ansvarig: *Alla i verksamheten*

Datum när det ska vara klart: *Arbetet fortlöper under hela läsåret 2015-2016*

Rutiner

På Björkängens skola och fritidshem Galaxen ska ingen elev, barn eller vuxen bli diskriminerad, trakasserad eller utsatt för annan kränkande behandling.

De vuxna i verksamheten ansvarar för att alla ska känna sig trygga och säkra under hela skol- och fritidsdagen, oavsett var man befinner sig.

Kollegiet i verksamheten har ett direkt ansvar för att upprätthålla lugn och ordning i så väl klassrum som i övriga utrymmen inom skolans/fritidshemmets område. Ordningsskapande uppdraget finns reglerat i Skollagen (2010:800) kapitel fem - Trygghet och studiero.

Alla situationer där kränkningar förekommer är unika, beroende på vilka som är inblandade,

därför kan man inte säga att en metod eller ett arbetssätt alltid är det rätta. Vilken metod eller arbetssätt som används kan variera från fall till fall. Det viktiga är att något görs, att den kränkte blir tagen på allvar.

Följande rutiner ska därför ses som hjälp vid utredningarna:

All personal på skolan och fritidshemmen har skyldighet att agera omgående om de får kännedom om att någon elev/barn kan vara utsatt för kränkande behandling från andra elever eller vuxna på skolan/fritidshem.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- *På klassråd och elevråd ska frågan om trygghet och trivsel tas upp.*
- *Stående punkt på konferenser inom kollegiet.*
- *Utvecklingssamtal, medarbetarsamtal och andra samtal*
- *Rastvärdar på alla raster, vuxentäthet i barngrupper*
- *Elevenkäter genomförs i verksamheten.*
- *Fokussamtal genomförs i verksamheten.*
- *Trygghetskarta fylls i av eleverna tre gånger per läsår.*
- *Elevhälsan, trygghetsteam och elevrådsrepresentanter träffas 1 ggr/månad.*
- *SKL:s enkätundersökning sker i åk 5, 1 ggr/år. Skolverkets enkät genomförs 1 ggr/termin.*
- *Fokussamtal sker 1 ggr/termin. Kurator och rektor genomför fokussamtal i de olika årskurserna och på fritids.*
- *Hälsosamtal genomförs*

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

Elever/barn som upplever att de blivit utsatta för kränkande behandling eller diskriminering, eller bevittnat någon annan som blivit utsatt ska alltid vända sig till en vuxen, t.ex. klassföreståndaren, assistent, rektor, profession inom elevhälsan, representanter i trygghetsteamet.

Rutiner för att utreda och åtgärda när: *Elev/barn kränks av andra elever/barn*

- Den vuxne som blir vittne till en kränkande handling ingriper genast genom att avbryta och prata med de inblandade barnen. Vid behov tas det utsatta barnet eller den som utsätter med av den vuxne bort från platsen för händelsen.
- Klassföreståndaren/vuxen ansvarig för åldersgruppen informeras om händelsen.
- Den vuxne som bevittnat händelsen nedtecknar händelseförloppet på blanketten ”Dokumentation av åtgärder vid kränkande behandling”. Blankett finns att skriva ut från Schoolsoft. Ta en kopia på ifylld blankett. Lämna kopia till rektor som i sin tur ansvarar för att anmäla ärendet till huvudman.
- Rektor ansvarar för att ta upp anmälda händelser under trygghetsteamets och elevhälsans möten.
- Klassföreståndaren/vuxen ansvarig för åldersgruppen samtalar med sin/sina elever/barn. Klassföreståndare/vuxen ansvarig för åldersgruppen beslutar tillsammans

med vuxen som bevittnat händelse vem som tar kontakt och informerar berörd elevs/barns förälder/vårdnadshavare om det inträffade.

- Vid allvarligare förseelse eller upprepade kränkningar kallas trygghetsteamet in och jobbar efter sin handlingsplan. Handlingsplan finns på Schoolsoft och i pärm på personalrummet.

Rutiner för att utreda och åtgärda när: ***Elev/barn kränks av personal***

Både diskrimineringslagen och skollagen (2010:800) innehåller ett absolut förbud för de anställda att utsätta ett barn eller en elev för trakasserier eller kränkande behandling.

Barn och elever som upplever sig trakasserade eller på annat sätt kränkta av en vuxen i verksamheten är en särskilt utsatt situation eftersom de befinner sig i beroendeställning. Kränkningarna som begås av vuxna i verksamheten betraktas därför som mycket allvarliga och utreds därför alltid av rektor enligt följande modell:

1. Samtal med den utsatta eleven/barnet samt med andra elever/barn som bevittnat händelsen.
2. Samtal med den vuxne som enligt eleven/barnet utfört kränkningen.
3. Rektor gör en bedömning av händelsen.
4. Eleven/barnet och elevens/barnets vårdnadshavare blir informerade om rektors bedömning.
5. I de fall där arbetsrättsliga åtgärder blir aktuella får den vuxne erbjudande om att ta med fackligt ombud som stöd under de fortsatta utredningssamtalen.
6. Alla samtal ska dokumenteras i händelseblankett och åtgärdsblankett och arkiveras av rektor.
7. I de fall där rektor bedömer att en kränkning är av sådan art att en polisanmälan bör göras, görs denna anmälan av rektor.

Rutiner för att utreda och åtgärda när: ***Vuxen i verksamheten kränks av elev/barn.***

Vuxen i verksamheten som upplever sig trakasserad av en elev/barn dokumenterar händelsen på blanketten "*Dokumentation av åtgärder vid kränkande behandling*" som finns bifogad i pärmen för likabehandlingsarbete, samt att skriva ut från Schoolsoft.

Rektor kontaktas och utreder därefter enligt modellen:

1. Samtal med utsatt vuxen samt med annan vuxen som bevittnat händelsen.
2. Samtal med eleven/barnet som enligt de vuxna utfört kränkningen.
3. Rektor gör en bedömning av händelsen samt påföljd för eleven/barnet.

4. Rektor kontaktar elevens/barnets vårdnadshavare och kallar vid allvarigare förseelse till möte med vårdnadshavare, elev/barn och drabbad vuxen.

6. Alla samtal ska dokumenteras på blanketten ”*Dokumentation av åtgärder vid kränkande behandling*” som finns bifogad i pärmen för likabehandlingsarbete, för utskrift på Schoolsoft och som arkiveras av rektor.

7. I de fall där rektor bedömer att en kränkning är av sådan art att en polisanmälan bör göras, görs denna anmälan av rektor.

Rutiner för att utreda och åtgärda när: *Vuxen i verksamheten kränks av annan vuxen i verksamheten.*

Vuxen som upplever sig trakasserad av annan vuxen i verksamheten dokumenterar händelsen på blanketten ”*Dokumentation av åtgärder vid kränkande behandling*” som finns bifogad i pärmen för likabehandlingsarbete och att skriva ut från Schoolsoft. Rektor kontaktas och utreder därefter enligt modellen:

1. Samtal med den utsatta vuxna samt med annan vuxen som bevittnat händelsen.
2. Samtal med personen som enligt de vuxna i verksamheten utfört kränkningen.
3. Rektor gör en bedömning av händelsen.
4. Alla samtal ska dokumenteras på blanketten ”*Dokumentation av åtgärder vid kränkande behandling*” som finns bifogad i pärmen för likabehandlingsarbete. Ärendet/dokumentation arkiveras av rektor.
5. I de fall där arbetsrättsliga åtgärder blir aktuella får den vuxne erbjudande om att ta med fackligt ombud som stöd under de fortsatta utredningssamtalen.

Rutiner för uppföljning

Uppföljningssamtal med den kränkta eleven/barnet samt med de elever/barn som stått för den kränkande handlingen alternativt den vuxne sker under de följande dagarna samt en gång i veckan i 2-3 veckor. Händelserna följs även upp under konferenstid, under elevhälsans möten, samt möten då elevhälsan och trygghetsteamet träffas 1 ggr/månad.

För uppföljningen ansvarar den vuxne alt. rektor som utrett den upplevda diskrimineringen eller kränkningen.

Rutiner för dokumentation

Dokumentation av kränkande behandling sker på den händelseblankett som utformats för likabehandlingsarbete och som förvaras i pärmen med plan mot diskriminering och kränkande behandling. En kopia sänds utan dröjsmål till rektor. Rektor ansvarar för att informera huvudman om det inträffade.

Ansvarsförhållande

Alla vuxna i verksamheten som får kännedom om diskriminering och kränkande behandling är skyldig att utreda och anmäla till rektor samt dokumentera nämnda arbete.

Rektor ansvarar för att informera huvudmannen om att elev/barn utsatts för diskriminering eller kränkande behandling.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs/barns värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller

liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen (2010:800) som ett uppträdande som kränker en elevs/barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs/barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både vuxna i verksamheten och elever/barn kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad via MSN (messenger) av elever/barn på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på Lunarstorm. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Repressalier

Vuxna i verksamheten får inte utsätta en elev/barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven/barnet eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev/barn, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunderna

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratorn på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratorn ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är så jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]